

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610188 Måns-Olasberget

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610188 Måns-Olasberget

Kommun: Torsby

Områdets totala areal: 73,3 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-06

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper som ska bevaras i området:

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

9050 - Näringsrik granskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Måns-Olasberget är de prioriterade bevarandevärdena de naturskogsartade skogsmiljöerna, huvudsakligen bestående av gammal frodig granskog.

Motivering: Trots ett par hundra år av extensiv påverkan av jordbruk finns höga biologiska kvaliteter i skogen på Måns-Olasberget.

Prioriterade åtgärder: Området är skyddat som naturreservat. Skötselriktningen för områdets prioriterade naturtyper (taiga och näringsrik granskog) är i huvudsak fri utveckling. I enlighet med reservatets skötselplan föreligger åtgärder i vissa delar av skogen bestående av dessa två naturtyper bland annat för att skapa luckighet och gynna lövträd samt bildandet av död ved.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Måns-Olasberget utgörs av en långsträckt och markerad bergrygg i nord-sydlig riktning. De utpekade naturtyperna utgör en större sammanhängande del av Naturaområdets/naturreservatets totala yta. På östra sidan av bergryggen sluttar berget brant ned mot Tiholatjärn och Granån. På västra sidan är sluttningen ned mot Stormyrbäcken något flackare. Merparten av området har en cirka 100-årig frodig granskog med variation av lågört- och högörttyp. Speciellt på den branta östra sidan finns mer markant påverkan av hyperit med förekomst av t.ex. brudborste, kärrfibbla, liljekonvalj, blåsipppa och kransrams. I norra delen av området finns en mycket sydlig förekomst av torta.

Skogen utgörs till ungefär 90 % av gran, som på den östra sidan ställvis är mycket grov. Varierande inslag finns av framför allt gamla sälgar, aspar och rönnar, vilka många har en rik epifytflora med t.ex. skrovellav, lunglav, korallblylav och västlig njurlav. De talrika lövträden är alla gamla eller döende vilket tyder på att här tidigare var en mer öppen miljö med gles-luckig skog. Med tanke på det närliggande torpet har sannolikt hela området påverkats av t.ex. bete, svedjebruk och betesbränning. Dagens skog har förhållandevis gott om grova granlågor samt enstaka högstubbar av löv. På några granlågor har ullticka hittats och på asplågor veckticka. Den begynnande naturskogskaraktären märks mest i partier som har en mer olikåldrig skog, samt på de magrare högsta partierna med luckig skog och senvuxna träd. Här har violettgrå tagellav noterats på flera granar. Av de förekommande lavarna i området är flera rödlistade.

På västra sidan bergryggen finns mer öppna partier i form av kalhyggen och ungsskogar. Även här finns en tydlig påverkan av kalkförande berggrund på fältskiktet med förekomst av bl.a. skogsvicker, häckvicker och vårärt. Här syns även spår från ett gammalt torp och dess inägor bland annat i form av en öppen yta med ängsvegetation. Dessa marker är inte utpekade som Natura 2000-habitat.

Vad kan påverka negativt

Det vanligaste förekommande hotet mot de utpekade skogsnaturtyperna i Natura 2000-området är produktionsinriktat skogsbruk. Sådant skogsbruk orsakar ofta brist på strukturer som exempelvis gamla och grova träd och död ved. Något direkt hot förekommer dock inte mot Måns-Olasbergets Natura 2000-område i dagsläget eftersom bland annat produktionsinriktat skogsbruk är förbjudet enligt föreskrifterna i beslutet för Måns-Olasbergets naturreservat. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan dock indirekt utgöra hot mot Enbergets utpekade naturtyper med dess innehåll av arter. På lång sikt utgör även sur nederbörd och ökat kvävenedfall hot mot vegetationen i området. Störst bedöms detta hot vara mot lavar och mossor.

Se även beskrivning av negativ påverkan för utpekade naturtyper.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetilstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Enligt första stycket i 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap. 4 § miljöbalken).

- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Beslutade föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Måns-Olasberget. Hela Natura 2000-området omfattas av skydd som naturreservat.

Skydd/skötsel:

Natura 2000-området Måns-Olasberget omfattas av skydd sedan 2004 genom beslut av naturreservat med dess föreskrifter och skötselplan. Reservatet upprättades främst i syfte att gynna utpekade Natura 2000-naturtyper. Den huvudsakliga förvaltningsinriktningen i reservatets föreskrifter och skötselplan för att bevara och utveckla den naturliga skogsvegetationen är fri utveckling. Skötselplanen innehåller dock vissa skötselåtgärder (ringbarkning/avverkning av barrträd) för att skapa ställvis luckig barrskog samt öka mängden död ved i delar av skogen med de utpekade naturtyperna taiga och näringsrik granskog i Natura 2000-området.

Bevarandetillstånd

Se beskrivning av bevarandetillstånd för utpekade naturtyper.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper enligt art- och habitatdirektivet:

9010 - Taiga

Areal: 8,17 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Natura 2000-området Måns-Olasberget finns två områden med bestånd som har klassats utgöra naturtypen taiga. Det ena är belägen i den södra centrala delen och det andra i den nordvästra delen av Natura 2000-området.

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark och innefattar i typfallet produktiv skogsmark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg. Små inslag av andra inhemska trädslag kan förekomma. Naturtypen innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli, naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Skogens hydrologi är inte under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis. Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

För att den ingående naturtypen taiga ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återintroduktion av naturliga störningar, såsom brand, som viktiga processer.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Upprätthållande och återintroduktion av extensiv hävd i vissa fall.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetillstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 8,17 hektar. Småskaliga naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi och naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skog med högre krontäckning ska utvecklas och skogen ska domineras av barrträd medan lövträd ska utgöra ett måttligt inslag i området. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former ska minst vara måttlig. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper som gynnas av lång skoglig kontinuitet: mossor, lavar och svampar (enstaka-tämligen allmän förekomst).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Avverkning i olika former reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i område med denna naturtyp.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Produktionshöjande åtgärder inom skogsbruket såsom gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Exploatering av området i olika former.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar kan isolera organismpopulationer.
- Nedfall av kemiska ämnen. T.ex. svavel-, metall- och kväveföreningar. Sistnämnda med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Brist på dynamik. Brist på vissa stadier i skogens utveckling kan få till följd att de ingående arternas habitat försvinner. Exempel på viktiga dynamiska krafter är brand, översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter, t.ex. betestryck från klövvilt som kan påverka lövträdsföryngringen och invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga florans och faunan.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Skogen bestående av naturtypen taiga i Natura 2000-området inventerades i fält 2007. Samtliga bestånd har klassats utgöra icke fullgod Natura-naturtyp och har således inte tillräckliga strukturkvaliteter som kännetecknar en naturskog. Bland annat saknas gamla träd i de flesta bestånden. Bevarandetillståndet bedöms som icke gynnsamt.

9050 - Näringsrik granskog

Areal: 40,26 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett större sammanhängande område (bestånd) längs den östra delen av Natura 2000-området Måns-Olasberget utgörs av näringsrik granskog som täcker drygt hälften av Natura 2000-områdets totala yta.

Näringsrika granskogar förekommer framför allt i boreal region, ofta på basisk berggrund och i södra Sverige ofta på mullrik brunjord. Naturtypen är näringsrik och torr-blöt och översilning kan förekomma. Den ligger ofta i sänkor, på dalbottnar eller i sluttningar med finsediment och/eller rörligt markvatten men kan även förekomma på flack mark. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100 %, varav gran utgör minst 50 % av grundytan. Utöver gran kan samtliga inhemska trädslag förekomma. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli, naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Fältskiktet är i huvudsak präglad av näringsrika förhållanden och är välutvecklat och artrikt. Ofta är även faunan artrik, speciellt när det gäller ryggradslösa djur.

För att den ingående naturtypen näringsrika granskogar ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Skogen lämnas för fri utveckling där naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik.
- Upprätthållande och återställande av naturlig hydrologi.
- Upprätthållande och återintroduktion av extensiv hävd.
- Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av de typiska arterna som där har sin livsmiljö. Om de typiska arterna inte minskar påtagligt indikerar de att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner och därmed ett gynnsamt bevarandetilstånd för naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av näringsrik granskog (9050) ska vara minst 40,26 hektar. Småskaliga naturliga processer, t.ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning, stormfällning ska påverka dynamik och struktur. Naturlig hydrologi och naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet ska påverka dynamik och struktur. Skogen ska domineras av barrträd (gran) medan lövträd ska utgöra ett måttligt inslag i delar av området med naturtypen. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Förekomsten av strukturer/substrat i form av gamla träd ska minst vara tämligen allmän och förekomsten av död ved i olika former ska minst vara måttlig. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper som gynnas av lång skoglig kontinuitet: kärleväxter, mossor och svampar (enstaka-tämligen allmän förekomst).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Brist på dynamiska krafter såsom brand, ras och översvämning.
- Avverkning i olika former reducerar förekomsten av lämpliga strukturer. Sådana åtgärder i intilliggande områden kan även de vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet i område

med denna naturtyp.

- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras.
- Produktionshöjande åtgärder inom skogsbruket såsom gödsling, markberedning och dikning som även påverkar hydrologin.
- Nedfall av kemiska ämnen. T.ex. svavel-, metall- och kväveföreningar. Sistnämnda med effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen.
- Betestryck från klövvilt som kan påverka lövträdsfryngringen.
- Exploatering.
- Fragmentering, t.ex. skogsbilvägar kan isolera organismpopulationer.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Området med naturtypen näringsrik granskog i Natura 2000-området inventerades i fält 2007. Beståndet har klassats utgöra icke fullgod Natura-naturtyp och har inte tillräckliga strukturkvaliteter, såsom för liten förekomst av gamla träd, som behövs för att nå upp till naturskogskaraktär. Bevarandetillståndet bedöms som icke gynnsamt.

Utvecklingsmark

Några mindre barr- eller blandskogsområden längs Natura 2000-områdets gräns har klassats utgöra utvecklingsmark med målnaturtyp taiga (9010). Ett större område (6,79 hektar) i den västra mellersta delen av Natura 2000-området som består av barrblandskog har klassats utgöra utvecklingsmark med målnaturtyp näringsrik granskog (9050).

Dokumentation

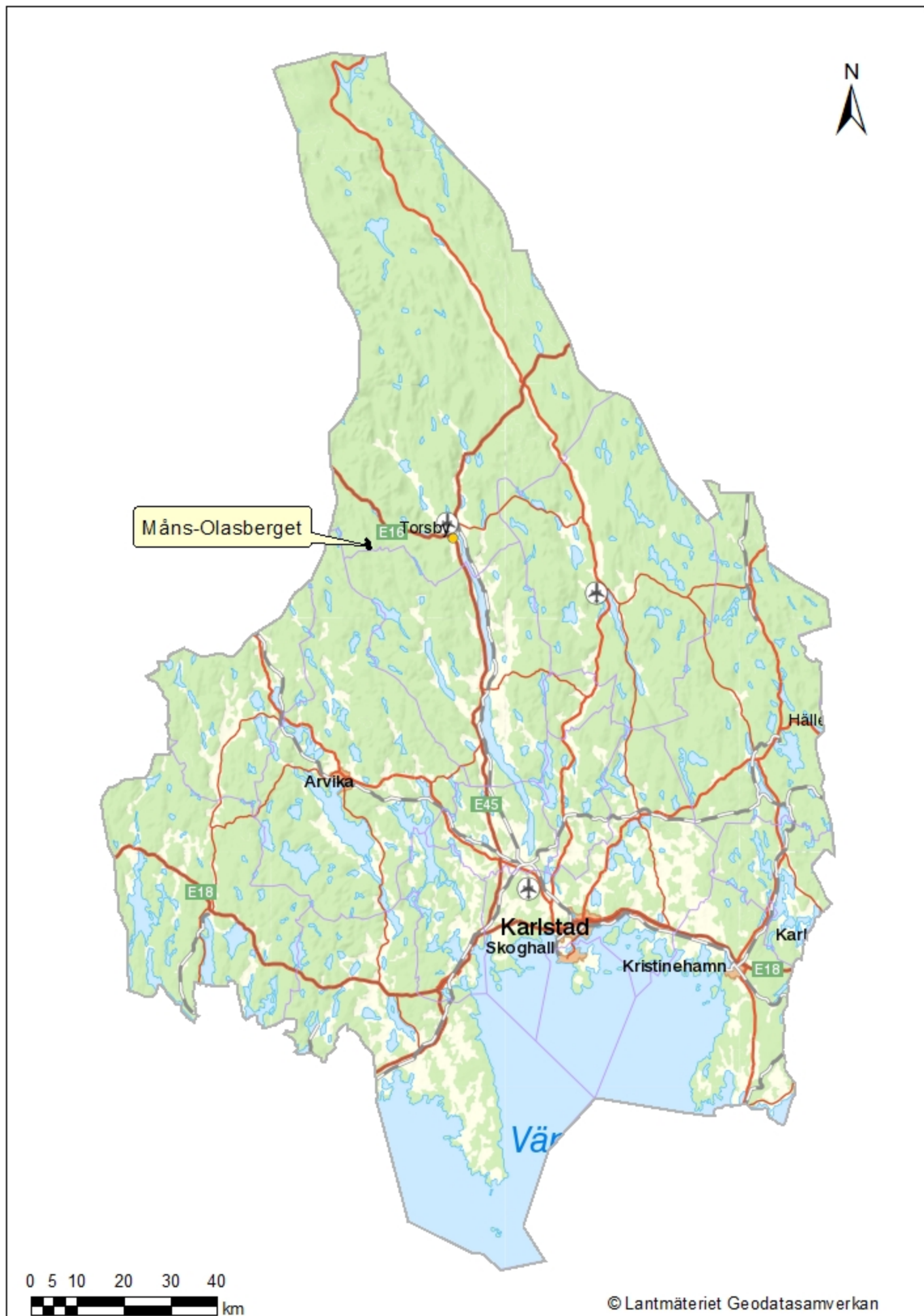
Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- ArtDatabanken SLU. 2014. Arter & naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013.
- Artportalen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Artuppgifter, sökning 2016-06. (<http://www.artportalen.se>)
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2004. Beslut och skötselplan för naturreservatet Måns-Olasberget. Beslut 2004-03-29.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2006. Bevarandeplan Natura 2000. Måns-Olasberget. 2006-03-15.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9010, Taiga. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1. NV-04493-11. Naturtyp 9050, Näringsrika granskogar. (<http://www.naturvardsverket.se>)

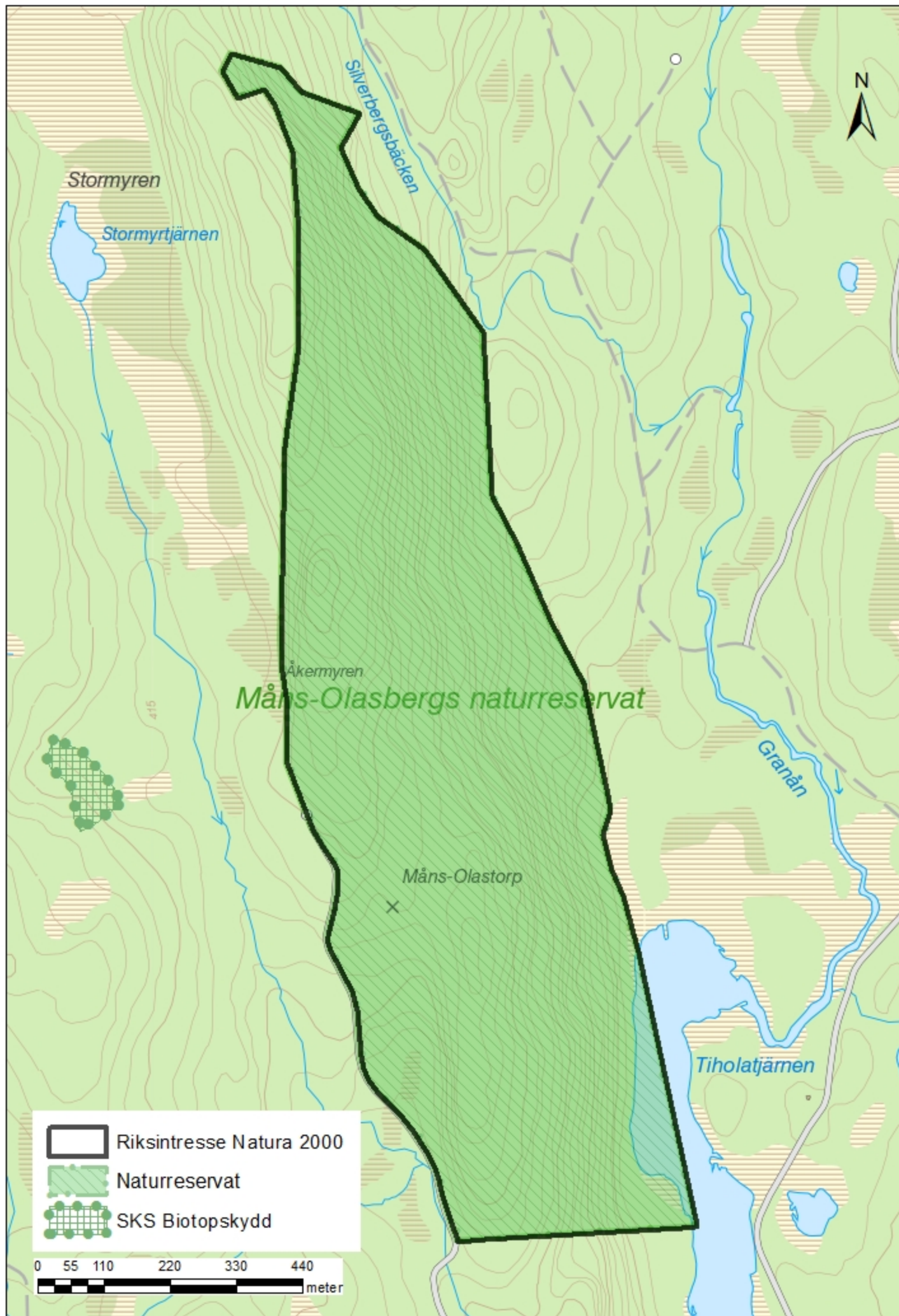
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Måns-Olasberget

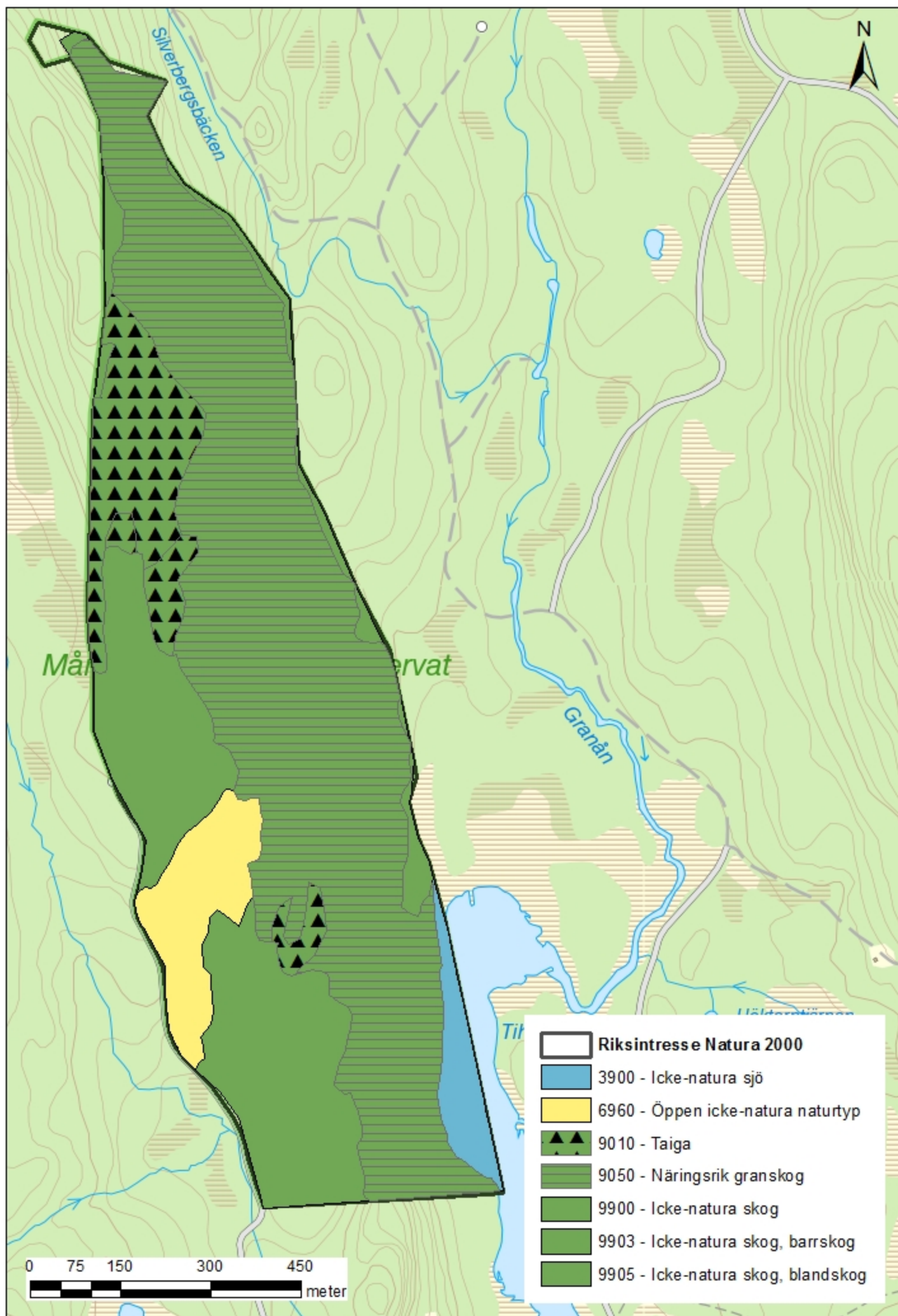

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Måns-Olasberget

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland